

DÁVID GYULA
1956 Erdélyben
ÉS AMI UTÁNA KÖVETKEZETT

NAP KIADÓ

Dávid Gyula
1956 Erdélyben és ami utána következett
Nap Kiadó, 2016, 282 oldal, 3500 Ft

„Ennek a kötetnek az írásai az 1956-os magyar forradalom erdélyi/romániai eseményei és a forradalom leverését követő romániai megtorlások témája köré szerveződnek. Nem vagyok történész, személyes érintettség révén van közöm a történetekhez: a második Bolyai-per fővádlottjaként hét évet kaptam és ültem le Románia különböző börtöneiben és kényszermunkatelepein. 1989 után ugyancsak ebben a minőségben kértek megszólalásra nemegyszer írásban is” – írja Dávid Gyula.

Ahogy Magyarországon, Romániában is tabu volt '56 a diktatúrában, s csak a '89-es fordulat után indulhatott el a múltfeltárás, akadozva, mert bár megnyíltak a belügyi levéltárak, a továbbélő Szekuritate változatlanul szigorúan őrzi a dokumentumokat, összegző munkák csak a kétezres éveket követően tudtak elkészülni. Ezért is különösen üdvözlendő Dávid Gyula tanulmánykötete, amely rendszerezetten foglalja össze az '56-os erdélyi eseményeket és az azt követő megtorlást, egyben láthatjuk a nagyon gyorsan egymásra torló, egymást keresztező eseményeket, illetve ezek tükrében ráláthatunk a szellemi, irodalmi élet korabeli kulcsszereplőinek

Forradalom és megtorlás

Pécsi Györgyi könyvajánlója

árnyaltan megítélt szövevényes mozgásaira.

A kutatások szerint 1956 és 1962 között több mint 27 ezer politikai indítatású letartóztatásra került sor Romániában, melyeket elrettentő büntetések követtek, nem említve a halálra ítéleteket és a börtönben agyonverteket. Az ítétek nagy száma azért abszurd, mert olyan elképesztő hisztérikus megtorlást alkalmazott a párhatalom elsősorban Erdélyben, mintha valóságos forradalom és szabadságharc zajlott volna, holott csírájában elfojtott minden megmozdulást.

Könyvében Dávid Gyula áttekinti a Sztálin halálát követő, ellentmondásos romániai enyhülés éveit, s krónikai pontossággal 1956 őszének fontosabb erdélyi megmozdulásait. Az 1956–1965 között Romániában bíróság elé állítottak és elítéltek főbb csoportjai című összegzésében pedig a demonstratív elrettenésül rendezett – az olvasó számára szinte követhetetlen, befogadhatatlan mennyiségű – csoportos perek sorozatát. A legsúlyosabb a Szoboszlai- és a Dobai-csoport politikai pere, és a szimbolikus jelentőségű három, a kolozsvári magyar nyelvű Bolyai egyetem hallgatói és tanárai ellen rendezett ún. Bolyai-per

volt – a harmadik Bolyai-perrel szinte napra egy időben olvastják be a Bolyait a román Babesbe, a Bolyai autonómiájának fől számolása után pedig kezdetét veszi a magyar iskolák elleni általános támadás.

1956 ősze, és ami utána következett, lényeges változást hozott a román nagypolitikában, írja Dávid Gyula: az addigi kétarcú lenini nemzetiségi politikát rövid úton fölváltotta az egyre nyíltabb román nacionalizmus. De megváltoztatta a romániai magyar baloldal magatartását is, ezért hangsúlyozza, hogy „semmi nem fehér vagy fekete” – s külön tanulmányokban árnyalja a kommunista Jordáky Lajos és Szabédi László '56-os szerepét, illetve a pártköltőnek kiszemelt fiatal Páskándi Géza lázadását.

Fájdalom, hogy nem csak a továbbélő román nacionalizmus próbálja elletetleníteni a forradalom emlékezetét, de a magyarországi köztudatba sem épült be az erdélyi magyarság '56-os kálváriája. Dávid Gyula könyve az első Magyarországon megjelent összegző munkaként elősegíti, hogy az 1956-os eseményeket a Kárpát-medencei magyarság történetének egészéként értelmezzük.